

organiseerde, een reizende Drankweertentoonstelling op de weg zette, een persbureau inrichtte en veel literatuur verzorgde.

Met toenemend enthousiasme werden door de blauwe pers de overwinningen van de 'drogen' op de 'natten' in Amerika gerapporteerd. Toen Amerika op 1 juli 1919 door het achttiende amendement werd drooggelegd, was blauw Nederland diep onder de indruk. Diverse studiereizen werden ondernomen om de Amerikanen hun geheim te ontfutselen. Amerika werd het voorbeeld van een beschaafde natie die zich in de twintigste eeuw bevrijdde van het juk van het alcoholisme.

Gereformeerde Vereeniging

In 1900 zag de Gereformeerde Vereeniging voor Drankbestrijding (GVVD) het licht. Deze vereniging opgericht door enkele gereformeerde predikanten en andere gereformeerde notabelen, kwam tot stand uit de behoefte van gereformeerden om overleg te plegen over de bijdrage die hun bevolkingsgroep kon leveren aan de bestrijding van het drankprobleem. Dit initiatief paste in het neo-calvinistische offensief om de gereformeerde beginselen in de wereld uit te dragen. Belangrijker dan de wens om de eigen beginselen onbesmet te laten functioneren en daarom een eigen vereniging op te zetten was de drang om juist de eigen achterban te overtuigen van de noodzaak van de drankbestrijding en obstakels weg te nemen door de christelijke solidariteit te benadrukken. De initiatiefnemers waren het geheelonthoudersideaal toegedaan, maar vreesden misverstanden over de aard van het probleem en de voorgestelde oplossingen, wat gemakkelijk tot weerstanden zou leiden.²² Als gereformeerden de alcohol zouden opofferen om drankzuchtigen een steun in de rug geven, zouden ze ook een bewijs leveren van de kracht van gereformeerde beginselen. De secretaris van de GVVD, J. Minderaa, vatte na een samenvatting van de relevante bijbelteksten over matiging,

zelfbeheersing en onthouding, de bijbelse boodschap als volgt samen, 'Uit al het besprokene moge nu duidelijk zijn, dat de zedelijke eisch, die Gods Woord aan het Christelijk leven stelt, veel verder gaat dan matigheid in spijs en drank, veel verder ook dan matigheid in 't algemeen. Het is niets minder dan volkomen zelfbedwang om in alle dingen te allen tijde er naar te streven, den wil van God zoo volkomen mogelijk te volbrengen. En de Christen is verplicht te onderzoeken of dit zelfbedwang zich in een bepaald geval moet uiten in een geheele of in een gedeeltelijke binding; in onthouding of in matiging.'²³ Omdat het een offensief tegen een hardnekkig kwaad betrof, paste alleen geheelonthouding als adequaat instrument, beweerde Minderaa.

Abraham Kuyper werd geen lid van deze vereniging, ook al sympathiseerde hij met haar doelstelling. In 1896 typeerde hij het alcoholisme als *de zonde van de negentiende eeuw* en raakte tijdens zijn Amerikaanse reis in 1898 onder de indruk van de 'ongewoonte om wijn en alcoholia te drinken.' Hij keurde echter de exclusieve binding tussen drankbestrijding en de leden van de Gereformeerde Kerken af. Zijn bijdrage aan de oplossing leverde hij op wetgevend terrein.²⁴ Zijn kabinet wijzigde in 1904 de drankwet van 1881 en verhoogde de eisen die aan verkooppunten werden gesteld, plaatste ook wijn en bier onder de wet en stelde een inspectie in. Hij liet echter ook het aantal vergunningen stijgen overeenkomstig de bevolkingsgroei en schrok terug voor een vermindering van het aantal omdat dat de schatkist veel geld zou kosten als de uitbaters schadeloos gesteld moesten worden. Als doekje voor het bloeden zou de gemeenteraad elke vijf jaar het aantal vergunningen mogen terugbrengen. Hij achtte het voorkomen van drankmisbruik een taak van de kerken en vreesde dat een vereniging als de GVVD zou veroorzaken dat gereformeerden zich superieur zouden gaan voelen tegenover degenen die wel alcoholhoudende dranken gebruikten.